

2. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011, №2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17/conv#n40> (дата звернення: 16.05.2025).

3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996, №254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 16.05.2025).

4. Ярема О.Г., Лазар А.Я. Деякі аспекти обмеження інформаційних прав громадян в умовах воєнного стану. *Конституційні права і свободи людини та громадянина в умовах воєнного стану: матеріали наукового семінару* (23 червня 2022 р.). Львів: ЛьвДУВС, 2022. С. 295-298.

5. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015, №389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 16.05.2025).

6. Постанова Верховного Суду від 14 лютого 2025 року у справі №420/20384/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125173110> (дата звернення: 16.05.2025).

7. Антонюк У. В. Правові аспекти доступу до екологічної інформації в Україні в умовах воєнного стану. *Київський часопис права*. 2023. №1. С. 136-141.

Русанівський Сергій Віталійович,
здобувач кафедри криміналістики та
судової медицини Національної академії
внутрішніх справ

ПОЧАТКОВИЙ ЕТАП РОЗСЛІДУВАННЯ ПЕРЕВИЩЕННЯ ВЛАДИ АБО СЛУЖБОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРАЦІВНИКОМ ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ З ЗАСТОСУВАННЯМ ЗБРОЇ ЧИ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

На початковому етапі розслідування важливо орієнтуватися в усіх обставинах події, яку потрібно дослідити. Це включає з'ясування фактів, які повинні бути досліджені, та отримання вихідних даних для планування розслідування. Також необхідно зібрати та зафіксувати докази, які можуть бути втрачені протягом короткого часу, а також встановити, знайти та затримати злочинця по гарячих слідах. На наступному етапі розслідування проводиться збирання, перевірка та оцінка доказів для повного встановлення всіх обставин кримінального провадження.

Основна спрямованість початкового етапу розслідування – інтенсивний пошук, виявлення і закріплення доказів шляхом проведення СРД [1]. На цьому

етапі розслідування важливо забезпечити якісний збір доказів та ідентифікацію підозрюваних у злочині, пов'язаному з незаконним поводженням зі зброєю та вибуховими речовинами. Слідчий повинен зосередитися на точному документуванні матеріальних слідів на місці події, що є ключовим для успішного розкриття справи. Важливо також визначити свідків, які можуть надати цінну інформацію, та призначити необхідні судові експертизи для підтвердження доказів.

Початковий етап розслідування включає організаційні заходи, такі як планування та висунення версій, а також вибір стратегії взаємодії з особами, які можуть сприяти розслідуванню. Процесуальні та організаційні рішення мають бути прийняті з урахуванням типових слідчих ситуацій та криміналістичних характеристик, що сприяють ефективному вирішенню завдань на цьому етапі.

Одним із ключових аспектів успішного розслідування кримінальних проваджень про перевищення влади або службових повноважень працівниками правоохоронних органів є своєчасність. Важливо, щоб ознаки можливого злочину були виявлені якомога швидше, що дозволяє негайно внести інформацію до ЄРДР. Це забезпечує оперативність і ефективність подальших слідчих дій, особливо у випадках застосування зброї чи спеціальних засобів.

Кримінальним процесуальним законодавством (ст. 91 КПК України) закріплено узагальнений перелік обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні: 1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення); 2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення протиправного діяння; 3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат; 4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження; 5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання; 6) обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення [2].

Розглядаючи питання щодо кримінальної відповідальності службової особи, А.Б. Балонь наголошує на врахуванні низки факторів, які допоможуть визначити ступінь її вини та можливі наслідки. Перш за все, важливо оцінити службовий статус особи, яка підозрюється у вчиненні злочину, оскільки це може

вплинути на кваліфікацію діяння. Не менш важливим є аналіз характеру, умов та особливостей роботи підприємства, установи або організації, де було вчинено злочин. Це дозволяє зрозуміти, наскільки дії службової особи були пов'язані з її професійними обов'язками і чи використовувала вона своє службове становище для досягнення злочинних цілей. Час і місце вчинення злочину також відіграють значну роль у розслідуванні, оскільки можуть свідчити про попередню підготовку або спонтанність дій. Важливо встановити причинний зв'язок між діями особи та шкідливими наслідками, що виникли внаслідок її дій або бездіяльності. Розмір заподіяної шкоди є ключовим фактором, який впливає на міру відповідальності. Форми вини, мотиви і мета злочину допомагають зрозуміти внутрішні спонукання особи, що може вплинути на рішення суду щодо покарання. Кількість злочинів, вчинених з використанням службових повноважень, може свідчити про систематичність або епізодичність протиправної поведінки. Також варто враховувати зв'язок з іншими злочинами або правопорушеннями, особливо якщо вони пов'язані з корупцією. Обтяжуючі або пом'якшуючі обставини можуть змінити характер покарання, а в деяких випадках навіть звільнити особу від кримінальної відповідальності. Останнім, але не менш важливим фактором є характеристика особи підозрюваного чи обвинуваченого, яка включає його соціальний статус, моральні якості та попереднє судове минуле. Врахування всіх цих аспектів дозволяє здійснити об'єктивний аналіз ситуації та прийняти справедливе рішення щодо кримінальної відповідальності службової особи [3].

Виходячи з положень ст. 91 КПК України, початок досудового розслідування перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу з застосуванням зброї чи спеціальних засобів зумовлений особливим режимом досудового розслідування в умовах воєнного стану й переліком обставин, які підлягають встановленню, а саме:

(1) загальними:

а) наявністю факту кримінального протиправного діяння передбаченого ч. 2 ст. 365 КК України;

б) способом вчинення, що пов'язаний із застосуванням зброї чи спеціальних засобів;

в) місцем і часом вчинення кримінального протиправного діяння;

г) особою злочинця – працівник правоохоронного органу, який явно перевищив межі наданих повноважень; наявність співучасників. Обставини, що характеризують особистість підозрюваного та його правовий статус, мають важливе значення в процесі розслідування кримінальних правопорушень, особливо коли вони вчинені працівниками правоохоронних органів у сфері їхньої службової діяльності. Слідчий або детектив повинен з'ясувати час і місце прийняття на службу та призначення на посаду підозрюваного, його службові права, обов'язки та функції, а також коло службових повноважень і їх співвідношення з фактичними діями, що містять ознаки кримінального

правопорушення. Важливо також врахувати освіту і кваліфікацію працівника, інформацію з особової справи, включаючи результати психологічних перевірок, а також відомості про фінансове та матеріальне становище підозрюваного і, за потреби, його близьких родичів;

д) незаконністю застосування зброї чи спеціальних засобів; мотивом і метою дій працівника правоохоронного органу;

е) сліди перевищення, застосування зброї чи спеціальних засобів;

е) наявність потерпілого та його дані;

ж) наслідками – вид і розмір шкоди, завданої протиправним діянням.

(2) спеціальними:

а) вид та кількість зброї чи спеціальних засобів, їх характерні ознаки;

б) відомості щодо спеціального статусу особи правопорушника – працівника правоохоронного органу й наявності дозволу на право володіння та користування зброєю.

Аналіз основних завдань, що вирішуються при розслідуванні кримінальних правопорушень, вчинених з використанням службової особи своїх повноважень, є важливим аспектом правозастосування. Ці завдання можна поділити на загальні та специфічні. Загальні завдання стосуються організації розслідування незалежно від його етапу. Вони включають висунення версій залежно від слідчої ситуації, планування розслідування, економічність його організації, забезпечення умов для застосування науково-технічних засобів, використання криміналістичних і інших обліків, а також чітко налагоджену взаємодію учасників розкриття і розслідування злочину. Специфічні завдання стосуються роботи за «гарячими слідами». Вони передбачають широке поєднання типового планування дій з індивідуальністю та конкретністю розслідування, невідкладне залучення всіх сил і засобів у роботу з розкриття злочину, чіткий вибір, високу оперативність запланованих слідчих (розшукових) дій, а також використання технічних засобів для досягнення максимальної повноти фіксації інформації при мінімальній витраті часу.

Важливо також відмітити, що нині актуальним є аналіз проблем, які виникають при правозастосуванні кримінального процесуального законодавства. Це стосується не тільки початку досудового розслідування, а й всього кримінального провадження в цілому. Особливу увагу слід приділити проблемам забезпечення діяльності органів досудового розслідування і шляхам їх вирішення. Це є одним із головних завдань кримінальної процесуальної політики держави, яка повинна враховувати консенсус між правами людини та інтересами держави для встановлення ефективного режиму правозастосування процесуальних норм.

Отже, основна спрямованість початкового етапу розслідування перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу з застосуванням зброї чи спеціальних засобів спрямована на інтенсивний пошук, виявлення і закріплення доказів. Основними завданнями, що постають

перед слідчим на такому етапі є збір і фіксація, як матеріальних так і ідеальних слідів вчинення кримінального правопорушення.

Список використаних джерел

1. Щербаковський М.Г. Використання доказів як етап доказування у кримінальному провадженні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2017. Вип. 2. С. 88–95.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

3. Балонь А.Б. Обставини, що підлягають встановленню за злочинами у сфері службової діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. *Митна справа*. 2013. № 3. Ч. 2. Кн. 2. С. 55–60.

Сенюк Ольга Петрівна,

*слухач навчально-наукового інституту
поліцейської діяльності Національної
академії внутрішніх справ*

Лапка Оксана Ярославівна,

*доцент кафедри теорії, історії та
філософії права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент*

РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасному світі цифрові технології стали фундаментом функціонування не лише економіки та державного управління, а й усіх сфер суспільного життя. Вони забезпечують швидкий обмін інформацією, зручну комунікацію, дистанційне управління системами та сервісами. Проте у період воєнного стану роль цифрових технологій набуває подвійного значення: з одного боку, вони сприяють оперативному управлінню та координації, а з іншого — стають потенційною ціллю для кібератак, інформаційного впливу та деструктивного втручання.

Сучасні війни дедалі більше набувають гібридного характеру, і кібервиміри конфліктів стають одними з ключових інструментів тиску. Кіберзагрози здатні спричинити колапс критичної інфраструктури, завдати шкоди економіці, паралізувати державне управління та підірвати довіру населення до органів влади. У цьому контексті інформаційна безпека стає визначальним чинником національної стійкості, а цифрові технології — головним засобом її забезпечення [4].

Кіберзагрози під час воєнного стану мають системний характер. Злочинці і ворожі структури здійснюють атаки на державні інформаційні системи з метою